

СТАН РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЕЛЕМЕНТАМИ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ АР КРИМ

Визначені основні елементи виробничого потенціалу та рівень забезпеченості виробничим потенціалом агропромислових підприємств АР Крим

Ключові слова: елементи виробничого потенціалу, агропромислові підприємства, основні виробничі фонди, земельні ресурси

Постановка проблеми. Будь-яке матеріальне виробництво – це процес перетворення ресурсів в продукцію. Тому проблема забезпеченості ресурсами їх збалансованості підвищення рівня ресурсовіддачі є необхідною умовою розвитку аграрного виробництва, його економічного зростання і ефективності. На ефективність діяльності підприємства у вирішальній мірі впливає стан рівня забезпеченості виробничими ресурсами, структура виробничого потенціалу і рівень їх використання. Для забезпечення стабільної рентабельності підприємство повинне, в першу чергу, правильно вибрати і комбінувати ресурси, оскільки цей чинник дає йому конкурентні переваги у сфері виробництва. Соціально-економічна нестабільність країни, економічна криза привели до значного зниження ефективності використання виробничого потенціалу агропромислових підприємств, скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції. Негативні тенденції в ресурсозабезпеченості агропромислового виробництва призводять до зниження рівня агропромислового виробництва і, як наслідок, частенько до згортання агропромислового виробництва.

В умовах, що склалися, особливої актуальності набувають питання, пов'язані зі станом рівня забезпеченості елементами виробничого потенціалу, включаючи земляні, трудові і матеріально – технічні ресурси. Ефективне використання кожного ресурсу визначає рівень використання виробничого потенціалу в цілому. Проблеми, що виникають окремо хоч би по одному з ресурсів, негайно роблять негативний вплив на останніх. Тому забезпеченість ресурсами, їх збалансованість є необхідною умовою нормального функціонування агропромислових підприємств.

Мета дослідження. Дослідження оптимальної структури, стану рівня забезпеченості елементами виробничого потенціалу агропромислових підприємств АР Крим. Метою діяльності усіх підприємств АР Крим повинно стати підвищення ефективності діяльності на основі комплексного використання усіх елементів виробничого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання структури виробничого потенціалу та ефективності їх використання досліджуються у наукових працях багатьох вітчизняних учених: Андрійчука В.Г. [2, С. 177], Алімова О.М. [1, С.404], Бачевського Б.Є. [3, С.42], Даниленко А.І. [1], Заблудської І.В. [3], Решетняка О.О. [3], Трегобчука В.М. [1].

Викладання основного матеріалу. Виробничий потенціал – це реальний обсяг продукції, що можливо зробити при повному використанні наявних ресурсів, потенційних можливостей виробництва, наявності факторів виробництва, забезпеченість його визначальними видами ресурсів [3, С 42].

Рис. 1. Елементи виробничого потенціалу агропромислових підприємств.

До структури виробничого потенціалу агропромислових підприємств регіону ми маємо віднести сукупність та співвідношення його елементів, найважливішими з яких є земельні ресурси та виробничі фонди сільськогосподарського призначення.

У агропромисловому виробництві земля є головним засобом виробництва продуктів харчування і сировини. Від характеру і рівня ефективності використання землі залежить розвиток продуктивних сил, масштаби виробництва і матеріальне благополуччя народу. Земельні ресурси необхідні всім галузям народного господарства, однак їх роль у різних сферах суспільного виробництва не однакова. Якщо в промисловості, крім добувної, земля є лише просторовим базисом, то в сільському господарстві вона – головний засіб виробництва [2, С 177].

Проведене нами дослідження показало, що АР Крим характеризується наявністю різних видів ґрунтів: чорноземи південні, звичайні, передгірні; лугово-чорноземні; каштанові; лугово-каштанові; солонці; солончаки; лугові; лугово-болотні; дерново-карбонатні; бурі гірські лісові; гірські лугові; гірські лугово-степові; коричневі; примітивні, або малорозвинені ґрунти. Кожен вид ґрунтів так чи інакше грає величезну роль в сільськогосподарській і промисловій діяльності підприємств АР Крим.

Для аналізу динаміки розподілу земельної площі і сільськогосподарських угідь підприємств АР Крим розглянемо таблицю 1.

Таблиця 1. Динаміка розподілу земельної площі і сільськогосподарських угідь АР Крим.

	Сільськогосподарські угіддя				У тому числі							
					Рілля				Сінокоси			
	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2010 г. в % к 2008 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2010 г. в % к 2008 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2010 г. в % к 2008 г.
Усього земель	1824,6	1824,1	1822,9	99,9	1276,9	1278,9	1279,8	100,2	2,5	2,5	2,5	100,0
Землі сільськогосподарських підприємств і громадян	1496,1	1503,9	1498,1	100,1	1190,5	1198,4	1196,7	100,5	0,5	0,5	0,5	100,0
у т.ч. сільськогосподарські підприємства	924,3	885,4	809,2	87,5	782,8	750,7	684,8	87,5	0,4	0,4	0,5	125,0
з них недержавні	829,4	789,9	713,9	86,1	725,9	693,1	627,1	86,4	0,3	0,3	0,2	66,7
державні	94,9	95,5	95,3	100,4	56,9	57,6	57,7	101,4	0,1	0,1	0,1	100,0
громадянські	699,6	618,5	688,9	98,5	524,6	447,7	511,9	97,6	0,1	0,1	0,2	в 2 раза

Розраховано автором за даними Державної служби статистики АР Крим [5].

Сільськогосподарські угіддя АР Крим станом на кінець 2010 року займають 1822,9 га, з них площа рілля 1279,8 га. Зниження питомої ваги використовуваних сільгоспугідь в загальній площі сільськогосподарських угідь регіону сталося у зв'язку з реорганізацією деяких сільськогосподарських підприємств. В результаті досліджень нами була виявлена тенденція зниження площі сільськогосподарських угідь: недержавних сільськогосподарських підприємств склала 713,9 тис.га, державних, – 95,3 тис.га, цивільних, – 688,9 тис.га. Площа рілля знизилася на 12,5 % і склала в 2010 р. 684,8 тис.га: з них 627,1 тис.га склала землі недержавних сільськогосподарських підприємств. Трохи збільшилася площа рілля землі державних сільськогосподарських підприємств на 1,4 % і склала в 2010 р. в порівнянні з 2008 р. 57,7 тис.га. Площа рілля землі громадян в 2010 р. склала 511,9 тис.га. Трохи збільшилася площа сінокосів землі сільськогосподарських підприємств на 25 %, переважно за рахунок збільшення площі землі громадян в 2 рази, і склала 0,5 тис.га.

Стан використання земельних ресурсів агропромислових підприємств АР Крим та земельних ресурсів в цілому по регіону характеризується як незадовільне і має тенденцію до погіршення. Негативна динаміка стану використання головного засобу виробництва – землі, пов'язана з

основними факторами, які негативно впливають на цей важливий елемент виробничого потенціалу (Рис. 2).

Найбільш важливим чинником зниження продуктивності земельних ресурсів і зростання деградації агроландшафтів є ерозія ґрунтів. Останнім часом посилюються процеси деградації ґрунтового покриву, які обумовлені техногенним забрудненням, а також забрудненням ґрунтів важкими металами. Таким чином, в структурі сільськогосподарських земель автономії значні площі займають ґрунти з незадовільними властивостями (деградовані і інші малородючі ґрунти). Для якісного використання ґрунтів підприємствами у агропромисловій діяльності слід вкладати великі кошти, яких, на жаль, у більшості підприємств АР Крим немає.

Другим невід'ємним чинником виробничого потенціалу агропромислових підприємств є забезпеченість виробничими фондами сільськогосподарського призначення. В даний час на підприємствах АР Крим спостерігається низька забезпеченість виробничими фондами, недостатній рівень технічної оснащеності, що приводить до невчасного виконання найважливіших технологічних операцій, зростанню трудомісткості і збільшенню матеріальних витрат на виробництво продукції.

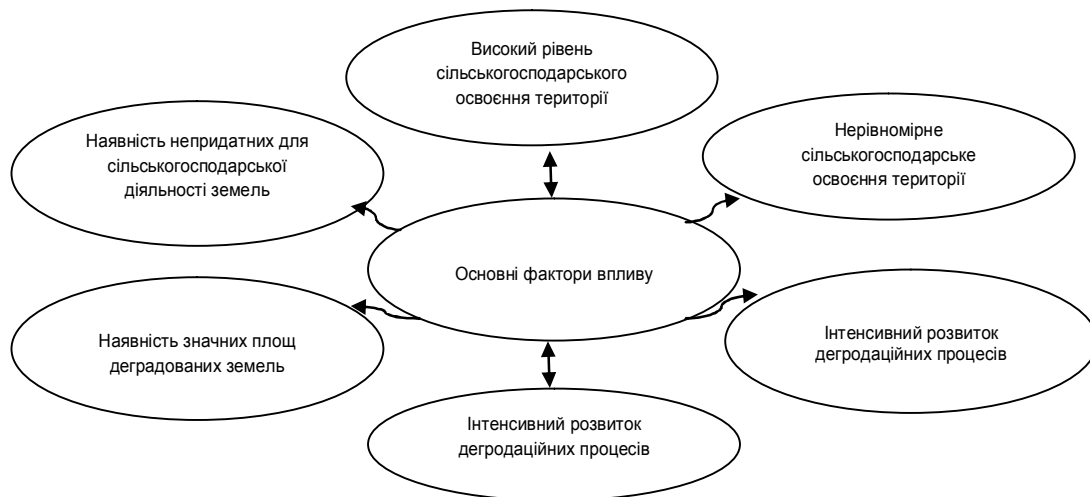

Рис. 2. Основні негативні фактори впливу на стан використання земельних ресурсів АР Крим.

Аналізуючи матеріально-технічну базу сільськогосподарських підприємств АР Крим можна сказати про негативну динаміку (Таблиця 2). Трактори у 2010 р. склали 6018 од., у той час, коли у 2000 р. на сільськогосподарських підприємствах їх число було

у 2, 5 рази більше – 15425 одиниць, зернозбиральні і кукурудзозбиральні комбайни – 866 од., їх число зменшилось на 62 % і 27 од. – зниження числа машин у 6 раз відповідно (Рис. 3)

Таблиця 2. Динаміка наявності основної сільськогосподарської техніки у сільськогосподарських підприємствах АР Крим

Вид техніки	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010 р. у % до 2000 р
Трактори (вкл. трактори, на яких змонтовані землерийні, меліоративні та інші машини).	15425	8961	8140	7526	7206	6889	6018	39,0
Зернозбиральні комбайни.	2280	1414	1260	1146	1069	993	866	38,0
Кукурудзозбиральні комбайни.	165	69	58	50	37	34	27	16,4

Розраховано автором за даними Державної служби статистики АР Крим [5].

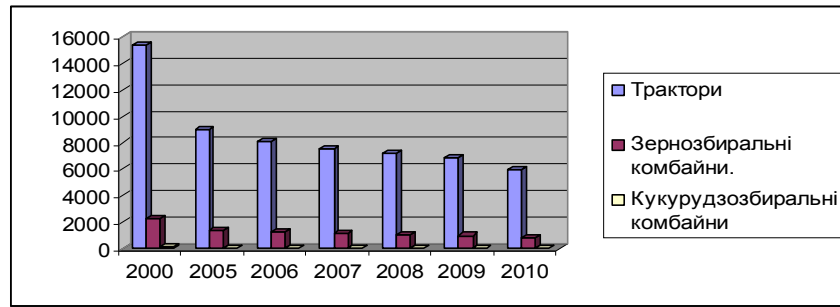

Рис.3. Наявність сільськогосподарської техніки у сільськогосподарських підприємствах АР Крим.

З кожним роком наявність сільськогосподарської техніки катастрофічно знижується в результаті зносу машинно-тракторного парку, слабкої технічної оснащеності. Сільськогосподарські машини не оновлюються, у результаті чого відбувається скрута проведення всіх видів сільськогосподарських робіт в оптимальні терміни.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, виробничий потенціал сільського хазяйства АР Крим в даний час значно ослаблений. Погіршується родючість ґрунтів, стан використання і охорони земельних ресурсів агропромислових підприємств характеризується як незадовільне і має тенденцію до погіршення. Нераціональне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення (особливо чорноземів), втраті грудкувато-зернистої структури, водопроникності і аераційної здатності і має негативні екологічні наслідки. Зношується техніка і устаткування, не спостерігається система землеробства і технічні вимоги. Наявна в агропромислових підприємствах техніка морально і фізично устаріла, не виділяються грошові кошти для оновлення матеріально-технічної оснащеності підприємств. Із-за незадовільного стану матеріально-технічної бази вітчизняного агропромислового комплексу, низької якості обробки ґрунту несвоєчасно проводиться прибирання, підприємства втрачають щорік до третини урожаю. Стан трудових ресурсів погіршується з кожним роком із-за механічного переміщення, соціально-економічних чинників.

Всі вище перелічені чинники обумовлюють необхідність відновлення і нарощування виробничого потенціалу агропромислових підприємств, досягнення необхідних оптимальних співвідношень елементів виробничого потенціалу, їх збалансованість, внаслідок чого ефективність їх використання і підвищення рівня агропромислового комплексу АР Крим.

Список використаної літератури:

1. Климов О.М. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / О.М.Алимов, А.І.Даниленко, В.М.Трегобчук та ін. – К.:Об'єднаний ін.-т економіки НАН України, 2005. – 540 с. – С. 404
2. Андрейчук В.Г. Экономика аграрных предприятий / В. Г. Андрейчук Учебник – 2-е изд., доп. и переработанное – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.– С. 177
3. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства: навч. пос. / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с. – С. 42
4. Офіційний сайт Верховної Ради Автономної Республіки Крим [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.crimea.ua/>.
5. Сільське господарство Автономної Республіки Крим: 2010 рік: [Статистичний збірник] / Державний комітет статистики України. – К.: Держкомстат, 2008 - 2010. – 211 с.

СЕМЕНЕНКО Вікторія Сергіївна – аспірант кафедри економічної кібернетики Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України “Кримського агротехнологічного університету”.

Надійшла до редакції: 02.04.12 р.